

Parats tariffpolitiske dokument for mellomoppgjøret 2021

vedtatt av hovedstyret i Parat 11. februar 2021

Med utgangspunkt i punktene nedenfor vil Hovedstyret i Parat anbefale forhandlingsutvalgene å vurdere følgende hovedkrav:

- Lønnsutvikling som sikrer reallønnsvekst for medlemmene
- En kombinasjon av sentrale tillegg, bedring av minstelønnsatser og garantiordninger som fremmer likelønn og motvirker lavlønn
- Videreføring av arbeidet med å styrke lønnsutviklingen for kvinnedominerte yrkesgrupper
- Vektlegging av medlemmenes samlede kompetanse ved lønnsfastsettelse- og lønnsutvikling
- Lønnsutvikling for tillitsvalgte som minst er på nivå med samfunnet for øvrig

Innledning

Behovet for en felles lønnspolitikk på tvers av sektor og bransje, tilsier at årets oppgjør i privat sektor gjennomføres som et sentralt, samordnet oppgjør.

Parat støtter Holdenutvalget, og prinsippet om at konkurranseutsatt sektor skal være retningsgivende for lønnsveksten i alle sektorer. Frontfagsmodellen er en viktig forutsetning for å sikre en koordinert lønnsdannelse og forsvarlig lønnsvekst, og den har bidratt til at vi fortsatt har relativt liten lønnsbredning i Norge. Dersom Parat sine medlemmer skal få en rettferdig andel av verdiskapningen i virksomhetene, må imidlertid modellen brukes fleksibelt som skissert i Holden 3. I det ligger mulighet for tariffområder og enkeltgrupper som er blitt hengende etter i lønnsutviklingen, til å få høyere lønnsvekst enn frontfaget.

Parat legger til grunn at årets tariffoppgjør gjennomføres i tråd med avtalte frister, uavhengig hva som måtte være gjeldende smittevernsituasjon.

Forhandlingsgrunnlaget for den enkelte sektor framgår av vedlegg til dette dokumentet.

Den økonomiske situasjonen

Koronapandemien skapte i 2020 stor usikkerhet og ubalanse i økonomien og om den videre utviklingen. De bransjene som direkte påvirkes av myndighetenes smittevernstiltak er særlig hardt rammet. Dette gjelder reiseliv, flytransport, kultur og hotell- og restaurantnæringen.

Fra i fjor sommer ble det stadig færre arbeidsledige da flere permitterte returnerte til arbeid. Arbeidsledigheten økte imidlertid igjen mot slutten av året og begynnelsen av 2021 på grunn av økt smitte og nye strenge smittevernstiltak. Arbeidsledigheten var i fjerde kvartal 2020 på 4,8 prosent. Det er ventet av arbeidsledigheten vil avta i tråd med vaksineringsen og økende aktivitet. Kapasitetsutnyttelsen i økonomien er ventet å nærme seg normale nivåer i begynnelsen 2022. SSB anslår gjennom AKU-undersøkelsen at arbeidsledigheten vil falle til 4,5 prosent i 2021, og videre til et tilnærmet historisk gjennomsnitt på 3,9 prosent i 2022.

Norges Bank satte styringsrenten ned til 0,0 prosent i fjor vår, noe som trolig bidro til en sterk boligprisvekst i 2020. Norges Bank melder om at styringsrenten forventes å ligge på null prosent i en god stund fremover, og de anslår en forsiktig renteoppgang i første halvdel av 2022. Videre vil gradvis vaksineringsen av befolkningen trolig gi et løft i husholdningenes konsum i 2021. Tidvis høy sparing og perioder med begrensede forbruksmuligheter vil også kunne bidra til sterk vekst i konsumet. Videre anslår Norges Bank at fastlands-BNP når samme nivå som før pandemien allerede høsten 2021.

Kronekursen har styrket seg etter nær kollaps i mars i fjor. Det skyldes trolig oppgangen i oljeprisen og mindre risiko i internasjonale finansmarkeder. Det anslås at kronekursen vil fortsette å styrke seg i tiden fremover. Det er imidlertid knyttet stor usikkerhet til det langsiktige nivået på kronekursen.

Den økonomiske rammen endte i 2020 på 1,7 prosent. Den samlede årslønnsveksten er imidlertid beregnet til 2,2 prosent. En markant økning i arbeidsledigheten i bransjer med lavt lønnsnivå får skylden for isolert sett å ha bidratt til å løfte den samlede årslønnsveksten. I 2021 ventes lønnsveksten å ta seg gradvis opp, men vil fortsatt holde seg forholdsvis lav. Sammenliknet med 2020 vil trolig reallønnen i 2021 falle litt på grunn av høyere KPI-anslag. Det ventes at reallønnen tar seg betydelig opp i 2023.

Prisutviklingen (KPI) har vært begrenset i 2020, blant annet på grunn av et betydelig fall i energiprisene. Vi må forvente at inflasjonen fra 2020 til 2021 blir høyere. Regjeringens anslag er på 3,5%. Hvor treffsikkert dette er, vil avhenge av at myndighetene lykkes med vaksinasjon og at vi gradvis som følge av dette kommer over i en mer normal situasjon. Mutasjoner og usikker leveranse av vaksiner kan få konsekvenser for hvor fort vi får åpnet opp samfunnet og avsluttet smittevernstiltakene.

Lønnsutvikling

Parat mener at sentral og koordinert lønnsdannelse i kombinasjon med lokal lønnsdannelse er den beste garanti for å sikre medlemmene en rettmessig andel av verdiskapningen og en bærekraftig inntektsutvikling. Det må gjennomføres reelle, lokale lønnsforhandlinger etter avtalenes bestemmelser.

I de enkelte tariffområder må det dessuten gjøres prioriteringer til fordel for grupper som systematisk over tid er blitt hengende etter i lønnsutviklingen. Det må også sikres særskilte tillegg til lavlønte.

Likelønn

Parat krever at arbeidet med sikte på likelønn videreføres i alle tariffområder og på alle samfunnsområder som har betydning for likelønnsarbeidet.

Likelønnspektivet må primært ivaretas innenfor de respektive tariffområdene, og ved avsetning av midler til egen likelønnsrett der dette er mulig. Samtidig viser erfaringer at effekten av likelønnstillegg ofte blir visket ut i lokale forhandlinger. Parat og Parats tillitsvalgte har et særlig ansvar for å motvirke dette.

Pensjon

Parat mener at lov om obligatorisk tjenstepensjon (OTP) bør omfatte alle arbeidsforhold fra første krone. OTP gir ikke rett til tjenstepensjon for lønn under folketrygdens grunnbeløp, for ansatte under 20 år eller for deltidsstillinger under 20%. Parat vil også arbeide at OTP endres slik det dagens minstenivå på 2 % økes til minimum 5 %.

Nåværende AFP har svakheter som må rettes opp. Blant annet kan det være tilfeldige og urettferdige utslag som avgjør om den enkelte kvalifiserer eller ikke, og mange lavtlønnede vil ikke kunne gå av ved 62 år i fremtiden.

I hovedoppgjøret 2018 ble det enighet om en ny AFP-modell. Partene og staten må snarest ferdigstille utredningsarbeid, slik at en ny og bærekraftig ordning kan komme på plass senest i 2022.

Avtalen om offentlig tjenstepensjon av 2018 er bærebjelken i pensjonssystemet for ansatte i offentlig sektor. Ordningen har noen svakheter og det er ikke funnet løsninger på alle områder. Det er nødvendig med ytterligere detaljering ut over det som fremgår av pensjonsavtalen. Parat mener at det snarest må innføres fleksibilitet også for personer som beholder gjeldende pensjonsordninger. Det må sikres adgang til å kombinere videre arbeid med uttak av tjenstepensjon fra 67 år.

Medlemmer med særaldersgrenser skal sikres videreført særalderspensjon på dagens nivå, samtidig som de sikres et nivå på alderspensjonen som ikke straffer dem for å ha måttet gå av fra stilling med særaldersgrense.

Når en ferdig løsning for AFP i privat sektor kommer på plass, så vil den måtte få betydning også for den framtidige AFP i offentlig sektor. Parat legger til grunn at verdien av ny AFP i offentlig sektor opprettholdes i den samlede pensjonsordningen i denne sektoren, uavhengig av hvilke endringer som måtte komme i AFP for privat sektor.